

HPP ASIANAJOTOIMISTO

ERIKOISTUNUT OLENNAISEEN

20.5.2021

Avointa dataa koskeva
lainsäädäntö ja direktiivi
1024/2019/EU

Kari-Matti Lehti, Partner

Avoimen datan direktiivin tavoite

Uudelleenlaaditun direktiivin tavoite

- Uudelleenlaadittu direktiivi perustuu yleiseen periaatteeseen, jonka mukaan julkisia ja julkisrahoitettuja tietoja olisi voitava käyttää uudelleen kaupallisiin tai ei-kaupallisiin tarkoituksiin
- Tätä periaatetta varten direktiivillä tavoitellaan julkisen sektorin tietovarantojen avaamiseen liittyvän sääntelyn ja avaamisen prosessien yhdenmukaistamista ja tehostamista

Direktiivin tarkoitus

- Säättää oikeudellisesta kehyksestä julkisen sektorin käytössä olevien tietojen, kuten julkisen sektorin elinten tai julkisten yritysten hallussa olevien maantieteellisten tietojen, maarekisteritietojen, tilastotietojen tai oikeudellisten tietojen ja julkisrahoitteisen tutkimustiedon uudelleenkäytölle
- Direktiivillä pyritään lisäämään julkisen sektorin tietojen sosioekonomista potentiaalia esimerkiksi tuomalla tiedot paremmin aloittelevien yritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten saataville, lisäämällä dynaamisen datan ja taloudelliselta vaikutukseltaan merkittävien tietoaineistojen tarjontaa sekä edistämällä kilpailua ja avoimuutta tietomarkkinoilla
- Direktiivi on osa EU:n toimenpidepakettia, jolla pyritään vahvistamaan EU:n datataloutta, mukaan lukien tekoälyn kehittäminen
- Direktiivillä laaditaan uudelleen ja korvataan direktiivi 2003/98/EY ”PSI-direktiivi” (ja siihen tehdyt muutokset)

Kansallinen voimaansaattaminen

- EU:n komissio valitsi hankkeen lainsäädännölliseksi instrumentiksi direktiivin, joka ei siis sellaisenaan ole suoraan sovellettavissa jäsenvaltioissa (vrt. asetus)
 - Jäsenvaltioiden tehtäväksi jää direktiivin kansallinen voimaansaattaminen, mikä tapahtuu lain tasoilla säädöksillä
- Direktiivin täytäntöönpano sisältyy hallituksen lainsäädäntöohjelmaan sekä edistää hallitusohjelman tavoitteita
- Direktiivin täytäntöönpano on tällä hetkellä vireillä eduskunnassa lainsäädäntöhankkeena, ja määräaika sen täytäntöönpanemiselle on 17.7.2021.
 - Hallituksen esityksessä (74/2021 vp) ehdotetaan säädettäväksi
 - laki eräitä yleishyödyllisiä palveluita tuottavien yritysten tiedon uudelleenkäytöstä
 - laki julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä
 - Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi
 - julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annettua lakia
 - viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia

Direktiivin sisältö

Direktiivin otsikko

- “Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi avoimesta datasta ja julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäytöstä”
- Avoimen datan sisällyttäminen otsikkoon tuo selkeyttä ja vahvistaa julkisten elinten vaatimusta julkaista tietoja avoimissa muodoissa.

Soveltamisala

- Sääntely kohdistuisi
 - julkisen sektorin elinten hallussa oleviin tietoihin,
 - julkisin varoin tuotettuihin ja tietovarastossa julkaistuihin tutkimusaineistoihin, sekä
 - tietyillä toimialoilla toimivien julkisyhteisöjen määräysvallassa olevien yritysten tietoihin silloin, kun yritys sallii tietojen käytön tai on velvollinen sallimaan uudelleenkäytön.
- Uutta:
 - julkiset yritykset
 - julkisesti rahoitettu tutkimustieto
- Mitä jää soveltamisalan ulkopuolelle?
 - Mm. asiakirjat, joihin kohdistuu ulkopuolisten teollis- ja tekijänoikeuksia; asiakirjat, joiden saatavuus on rajoitettu intressien suojaamisen perusteella; asiakirjat, joiden tarjonta ei kuulu julkisen elimen julkisen tehtävän piiriin

Dynaaminen data ja API-rajapinta

- Dynaaminen data on heti sen keräämisen jälkeen asetettava saataville uudelleenkäyttöä varten sovellusrajapintaa (Application Programming Interface, API-rajapinta) käyttäen ja tarvittaessa useana kerralla ladattavana tiedostona (bulk download)
 - Mitä on dynaaminen data?
 - data, jota päivitetään tiheästi ja usein reaaliaikaisesti
 - Mikä on API-rajapinta?
 - API-rajapinta on toimintojen, menettelyjen, määritelmien ja protokollien kokonaisuus laitteiden välisen viestinnän ja saumattoman tiedonvaihdon mahdollistamiseksi.
- Velvoitteen toteuttaminen edellyttää hyvin suunniteltua API-rajapintaa.
 - API-rajapintoja olisi tuettava selkeillä ja kattavilla teknisillä asiakirjoilla, jotka ovat saatavilla verkossa
 - Lisäksi mahdollisuuksien mukaan olisi käytettävä avoimia API-rajapintoja

Arvokas tietoaaineisto

- Uuden direktiivin 5-luku keskittyy arvokkaaseen tietoaaineistoon
- Mitä on arvokas tietoaaineisto?
 - Asiakirjoja, joiden uudelleenkäyttöön liittyy merkittäviä yhteiskunnallisia tai ympäristöön tai talouteen liittyviä hyötyjä, erityisesti siksi, että ne soveltuvat lisäarvopalvelujen, sovellusten sekä uusien laadukkaiden ja ihmisarvoisten työpaikkojen luomiseen, ja näihin tietoaaineistoihin perustuvista lisäarvopalveluista ja -sovelluksista hyötyvien joukko voi olla suuri
 - Direktiivin liitteenä 1 on luettelo, joka sisältää kuusi erilaista teemaluokkaa, joista tietoaaineisto valitaan. Euroopan komissiolla on oikeus päivittää luettelo teknologian kehityksen mukaisesti
- Jotta voidaan edistää parhaiten tiedon uudelleenkäyttöä, arvokkaat tietoaaineistot olisi asetettava saataville uudelleenkäyttöä varten:
 - Mahdollisimman pienin oikeudellisin rajoituksin ja pääsääntöisesti maksutta
 - Ne olisi myös julkaistava API-rajapintojen kautta ja koneellisesti luettavassa muodossa
 - Lisäksi tällaisten tietojen tulisi olla saatavilla tarvittaessa useana kerralla ladattavana tiedostona (bulk download)

Muutos palvelumaksupolitiikkaan

- Lähtökohtaisesti asiakirjat on asetettava saataville uudelleenkäyttöä varten maksutta, ja jos maksut ovat välttämättömiä, ne eivät lähtökohtaisesti saisi olla marginaalikustannuksia korkeampia
 - Tämä on yleinen periaate direktiivissä (6 artikla)
- Poikkeuksellisesti kulttuurilaitokset, julkiset yritykset ja jotkin 6 artiklan 2 kohdassa säädetyt vaatimukset täyttävät julkisen sektorin elimet voivat periä yleisperiaatteen ylittävän maksun kustannusten korvaamiseksi
 - Jäsenvaltioiden olisi vahvistettava perusteet marginaalikustannukset ylittävien maksujen perimiselle
- 7 artiklan läpinäkyvyysperiaatteesta seuraa, että milloin asiakirjojen uudelleenkäytöstä peritään maksuja, on näitä koskevat ehdot ja laskentaperusteet vahvistettava ja julkaistava etukäteen sähköisessä muodossa

Yksinoikeusjärjestelyjen kielto

- Direktiivi kannustaa avoimuuteen
- 12 artikla kieltää yksinoikeusjärjestelyt, ellei välttämätöntä yleistä etua koskevan palvelun tarjoaminen salli vaatimuksesta poikkeamisen
- Julkisen sektorin elinten pitäisi välttää mahdollisimman pitkälle yksinoikeusjärjestelyjen tekemistä toistensa ja yksityisen sektorin toimijoiden kanssa
- Direktiivin voimaantulon jälkeen tehtävien yksinoikeusjärjestelyiden osalta tällaisten järjestelyjen ehdot on asetettava julkisesti saataville verkossa vähintään kaksi kuukautta ennen järjestelyiden voimaantuloa

Kansalliset säädökset

Julkisuuslaki

- Viranomaisen toiminnan julkisuudesta annettu laki (621/1999)
- Julkishallinnon tuottama tieto on lähtökohtaisesti julkista, joten sen pitää olla kaikkien kansalaisten saatavilla, ellei sen salassapidolle ole laissa määriteltyä pätevää syytä.
 - Julkisuuslaissa tai muussa laissa säädetään, millainen tieto on salassa pidettävää
- Julkisuuslakiin ehdotetaan muutosta, jonka perusteella sähköisessä muodossa olevasta tiheästi päivittyvästä julkisesta asiakirjasta olisi ilman viranomaisen harkintaa oikeus saada kopio sähköisessä muodossa, jos tieto on sisällöltään nopeasti muuttuvaa tai vanhenevaa, eikä se sisälly viranomaisen henkilörekisteriin tai muuhun sellaiseen asiakirjaan, josta tieto voidaan luovuttaa vain tietyin edellytyksin.

Julkisuuslaki

▪ 16 § Asiakirjan antamistavat

- Viranomaisen ratkaisusta automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidetyn rekisterin julkisista tiedoista on oikeus saada kopio teknisenä tallenteena tai muutoin sähköisessä muodossa, jollei erityisistä syistä muuta johdu. Samoin sähköisessä muodossa olevista tiheästi tai reaaliaikaisesti päivittyvistä julkisista asiakirjoista on oikeus saada kopio sähköisessä muodossa, jos tieto on sisällöltään nopeasti muuttuvaa tai vanhenevaa, eikä se sisälly viranomaisen henkilörekisteriin tai muuhun sellaiseen asiakirjaan, josta tieto voidaan luovuttaa vain tietyin edellytyksin.
- Tietojen antaminen sähköisessä muodossa tai teknisenä tallenteena muusta julkisesta asiakirjasta on viranomaisen harkinnassa, jollei toisin säädetä. Videotallenteesta tai muusta vastaavasta tallenteesta, jolla on viranomaisen kuvaama kuulustelu tai muu tapahtuma, jossa henkilöä kuullaan, saa kuitenkin antaa kopion vain, jos tallenteessa kuultava henkilö siihen suostuu tai jos tallenteen sisältö huomioon ottaen on ilmeistä, ettei kopion antaminen johda hänen yksityisyyden suojansa loukkaamiseen.

Julkisuuslaki

▪ 34 § Maksut

- Asiakirjan antamisesta 9 ja 11 §:n nojalla ei peritä maksua, kun:
 - (Muuttamaton osa säädöstekstistä on jätetty pois)
 - 5) pyydetyn asiakirjan antaminen kuuluu viranomaisen neuvonta-, kuulemis- tai tiedotusvelvoitteen piiriin;
 - 6) kysymys on julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain 24 b §:n 1 momentissa tarkoitettusta arvokkaasta tietoaaineistosta.

Tiedonhallintalaki

- Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019)
- Laki edistää tiedonhallinnan yhdenmukaistamista, tietoturvallisuutta ja digitalisointia viranomaistoiminnassa
- Tiedonhallintalaissa säädetään julkisuusperiaatteen ja hyvän hallinnon vaatimusten toteuttamisesta viranomaisten tiedonhallinnassa
- Laki sisältää koko julkista hallintoa koskevat säännökset tiedonhallinnan järjestämisestä ja kuvaamisesta, tietovarantojen yhteentoimivuudesta, tietojärjestelmien yhteentoimivuuden toteuttamisesta, teknisten rajapintojen ja katseluyhteyksien toteuttamisesta sekä tietoturvallisuuden toteuttamisesta

Tiedonhallintalaki

- **19 § Tietoaineistojen sähköiseen muotoon muuttaminen ja saatavuus**
 - ”Ottaen huomioon, mitä tiedonsaannista ja henkilötietojen suojasta erikseen säädetään, viranomaisen on huolehdittava, että tietoaineisto on saatavilla ja hyödynnettävissä yleisesti käytettävässä koneluettavassa muodossa kuvailutietoineen, jos tietoaineisto voidaan saattaa alkuperäisestä muodosta suoraan koneluettavaan muotoon. Tämän lain 24 b §:n 1 momentissa tarkoitettujen arvokkaiden tietoaineistojen on oltava saatavilla koneluettavassa muodossa.”
- **24 a § Tiheästi päivittyvän tiedon saatavuus**
 - Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 2 momentissa tarkoitetun sähköisessä muodossa olevista tiheästi tai reaaliaikaisesti päivittyvistä julkisista asiakirjoista annettavan tiedon on pyynnöstä oltava saatavilla teknisten rajapintojen avulla heti tiedon keräämisen jälkeen ja tarvittaessa useana kerralla ladattavana tiedostona.
 - Jos 1 momentin noudattaminen aiheuttaisi viranomaiselle kohtuutonta vaivaa taloudellisista tai teknisistä syistä, tiedon on oltava saatavilla sellaisella aikavälillä tai sellaisin tilapäisin teknisin rajoituksin, jotka eivät tarpeettomasti häiritse sen hyödyntämistä.

Tiedonhallintalaki

- **24 b § Arvokkaiden tietoaineistojen saatavuus**
 - Arvokkailla tietoaineistoilla tarkoitetaan sellaisia tietoaineistoja, joiden saatavuutta koskevista menettelyistä säädetään avoimesta datasta ja julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäytöstä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/1024 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuilla täytäntöönpanosäädöksillä niiden taloudellisen tai yhteiskunnallisen merkityksen vuoksi.
 - Arvokkaiden tietoaineistojen, joihin tiedon saajalla on erikseen laissa säädetty tiedonsaantioikeus ja oikeus käsitellä näitä tietoja, on pyynnöstä oltava saatavilla teknisten rajapintojen avulla. Tiedon on tarvittaessa oltava saatavilla myös useana kerralla ladattavana tiedostona.
 - Arvokkaiden tietoaineistojen luettelosta sekä näiden tietoaineistojen saatavuudesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella sen mukaan kuin niistä Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään tai jollei toisin säädetä muualla lainsäädännössä.

Laki eräitä yleishyödyllisiä palveluita tuottavien yritysten tiedon uudelleenkäytöstä

- **1 § Soveltamisala**
- Tätä lakia sovelletaan julkisyhteisöjen määräysvallassa oleviin yrityksiin, jotka toimivat
 - 1) vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1398/2016) 6–9 §:ssä määritellyillä toimialoilla;
 - 2) julkisen liikenteen harjoittajina rautateiden ja maanteiden julkisista henkilöliikennepalveluista sekä neuvoston asetusten (ETY) N:o 1191/69 ja (ETY) N:o 1107/70 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1370/2007 2 artiklan mukaisesti;
 - 3) julkisen palvelun velvoitteita täyttävinä lentoliikenteen harjoittajina lentoliikenteen harjoittamisen yhteisistä säännöistä yhteisössä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1008/2008 16 artiklan mukaisesti; tai
 - 4) julkisen palvelun velvoitteita täyttävinä yhteisön laivanvarustajina palvelujen tarjoamisen vapauden periaatteen soveltamisesta meriliikenteeseen jäsenvaltioissa (meriliikenteen kabotaasi) annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3577/92 4 artiklan mukaisesti.
- Yrityksen katsotaan olevan julkisyhteisön määräysvallassa, kun julkisyhteisöllä yksin tai yhdessä muiden julkisyhteisöjen kanssa on yrityksessä kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tai 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu määräysvalta tai kun julkisyhteisöt voivat käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa omistuksen, rahoitukseen osallistumisen tai yritykseen sovellettavien sääntöjen perusteella.

Laki eräitä yleishyödyllisiä palveluita tuottavien yritysten tiedon uudelleenkäytöstä

▪ 2 § Asiakirjat

- Tätä lakia sovelletaan sellaisiin 1 §:ssä tarkoitettujen yritysten asiakirjoihin, joiden tuottaminen on osa sellaista 1 §:n 1 momentissa tarkoitettulla toimialalla tarjottavaa palvelua, jota viranomaisen pitää yleishyödyllisenä ja jolle sen vuoksi on asetettu erityisiä julkisen palvelun velvoitteita lailla, asetuksella tai muulla yritystä sitovalla tavalla.
- Tätä lakia ei sovelleta:
 - 1) asiakirjoihin, jotka liittyvät välittömästi sellaiseen toimintoon, joka on vesi- ja energihuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1398/2016) 10 §:ssä tarkoitettulla tavalla vahvistettu suoraan avoimeksi kilpailulle markkinoilla, joille pääsyä ei ole rajoitettu;
 - 2) asiakirjoihin, jotka ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 5 §:n 2 momentissa tarkoitettuja viranomaisen asiakirjoja;
 - 3) asiakirjoihin, joihin kohdistuu kolmansien osapuolten teollis- tai tekijänoikeuksia;
 - 4) asiakirjoihin, joiden saatavuutta on rajoitettu muussa laissa liikesalaisuuksien, valtion turvallisuuden tai henkilötietojen suojelemiseksi taikka muusta vastaavasta syystä.
- Asiakirjalla tarkoitetaan tässä laissa kirjallisen ja kuvallisen esityksen lisäksi sellaista käyttönsä vuoksi yhteen kuuluviksi tarkoitetuista merkeistä muodostuvaa tiettyä kohdetta tai asiaa koskevaa viestiä, joka on saatavissa selville vain automaattisen tietojenkäsittelyn tai äänen- ja kuvantoistolaitteiden taikka muiden apuvälineiden avulla.

Laki eräitä yleishyödyllisiä palveluita tuottavien yritysten tiedon uudelleenkäytöstä

- **3 § Asiakirjan uudelleenkäyttö**

- Yrityksen, joka sallii hallussaan olevan asiakirjan käytön kaupallisiin tai muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin tai jonka on sallittava hallussaan olevan asiakirjan tällainen käyttö lainsäädännön, kansainvälisten sopimusten, viranomaisen määräyksen tai muun sitä velvoittavan syyn nojalla, on noudatettava tämän lain säännöksiä asiakirjan käytön ehdoista ja asiakirjan saatavuudesta.

- **4 § Asiakirjan antamistavat**

- Asiakirjojen on oltava saatavilla kaikissa jo olemassa olevissa tiedostomuodoissa ja kaikkina jo olemassa olevina kielitoisintoina. Asiakirjojen on lisäksi oltava saatavilla sähköisessä ja yleisesti käytettävässä koneluettavassa muodossa kuvailutietoineen, jos tämä on tarkoituksenmukaista ja mahdollista ilman kohtuutonta vaivaa.

Laki eräitä yleishyödyllisiä palveluita tuottavien yritysten tiedon uudelleenkäytöstä

- **5 § Arvokkaiden tietoaineisojen saatavuus**

- Arvokkailla tietoaineistoilla tarkoitetaan sellaisia tietoaineistoja, joiden saatavuutta koskevista menettelyistä säädetään avoimesta datasta ja julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäytöstä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/1024 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuilla täytäntöönpanosäädöksillä niiden taloudellisen tai yhteiskunnallisen merkityksen vuoksi.
- Arvokkaiden tietoaineistojen on pyynnöstä oltava saatavilla koneluettavassa muodossa, teknisten rajapintojen avulla. Jos se on tarpeellista, näiden tietojen on oltava saatavilla myös useana kerralla ladattavana tiedostona.
- Arvokkaista tietoaineistoista ja niiden saatavuudesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella sen mukaan kuin niistä Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään tai jollei toisin säädetä muualla lainsäädännössä.

Laki eräitä yleishyödyllisiä palveluita tuottavien yritysten tiedon uudelleenkäytöstä

- **6 § Tiheästi päivittyvän tiedon saatavuus**

- Tiedon on pyynnöstä oltava saatavilla teknisten rajapintojen avulla, heti tiedon keräämisen jälkeen ja tarvittaessa useana kerralla ladattavana tiedostona, jos:
 - 1) tieto päivittyy tiheästi tai reaaliaikaisesti; ja
 - 2) tieto on sisällöltään nopeasti muuttuvaa tai vanhenevaa.
- Jos 1 momentin noudattaminen aiheuttaisi yritykselle kohtuutonta vaivaa taloudellisista tai teknisistä syistä, tiedon on oltava saatavilla sellaisella aikavälillä tai sellaisin tilapäisin teknisin rajoituksin, jotka eivät tarpeettomasti haittaa sen hyödyntämistä.

Laki eräitä yleishyödyllisiä palveluita tuottavien yritysten tiedon uudelleenkäytöstä

▪ 7 § Maksut

- Yrityksen on määriteltävä asiakirjojen antamisesta tai saatavilla olemisesta mahdollisesti perittävät maksut niin, että niistä muodostuvat tulot eivät tilikauden aikana ylitä asiakirjojen keräämisestä, tuottamisesta, jäljentämisestä, jakelusta ja tietojen varastoinnista aiheutuneiden kustannusten kokonaismäärää lisättynä kohtuullisella tuotolla. Kohtuullinen tuotto määritellään prosenttiosuutena aiheutuneista kustannuksista ja se saa olla korkeintaan Euroopan keskuspankin perusrahoitusoperaatioiden kiinteän koron määrä lisättynä viidellä prosenttiyksiköllä.
- Jos asiakirjan antaminen tai saatavilla oleminen edellyttää asiakirjassa olevien liikesalaisuuksien suojaamista tai asiakirjan käsittelyä siten, että se ei sisällä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja henkilötietoja, yritys voi lisätä 1 momentissa tarkoitettuihin kustannuksiin näistä toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset.
- Edellä 5 §:ssä tarkoitettujen arvokkaiden tietoaineistojen on oltava saatavilla maksutta.
- Yrityksen on etukäteen julkistettava asiakirjojen antamisesta ja saatavilla olemisesta perittävien maksujen tosiasialliset määrät sekä perusteet yleisessä tietoverkossa, jos tätä ei pidetä ilmeisen tarpeettomana.

Laki eräitä yleishyödyllisiä palveluita tuottavien yritysten tiedon uudelleenkäytöstä

- **8 § Syrjimättömyys ja tasapuolinen kohtelu**
 - Yrityksen on kohdeltava sen hallussa olevia asiakirjoja käyttäviä toimijoita tasapuolisesti. Yritys saa asettaa asiakirjojen käytölle vain sellaisia ehtoja, jotka ovat objektiivisia, oikeasuhteisia, syrjimättömiä ja yleisen edun mukaisen tavoitteen nojalla perusteltuja.

Laki eräitä yleishyödyllisiä palveluita tuottavien yritysten tiedon uudelleenkäytöstä

▪ 9 § Yksinoikeusjärjestelyt

- Yrityksen ja kolmansien osapuolten väliset sopimukset tai muut järjestelyt eivät saa sisältää asiakirjojen uudelleen käyttöä rajoittavia yksinoikeuksia, ellei tämä ole välttämätöntä yleistä etua koskevan palvelun tarjoamiseksi. Yksinoikeuden myöntämisperustetta on tarkasteltava uudelleen säännöllisesti vähintään joka kolmas vuosi.
- Edellä 1 momentissa tarkoitetut yksinoikeusjärjestelyt on asetettava julkisesti saataville yleiseen tietoverkkoon vähintään kaksi kuukautta ennen niiden voimaantuloa. Näiden sopimusten tai muiden järjestelyjen lopulliset ehdot on asetettava julkisesti saataville yleiseen tietoverkkoon.
- Yrityksen on asetettava yleiseen tietoverkkoon saataville sellaiset oikeudelliset tai käytännön järjestelyt, joissa ei myönnetä yksinoikeutta, mutta joiden tarkoituksena on rajoittaa tai joiden voidaan olettaa rajoittavan asiakirjojen saatavuutta uudelleenkäyttöä varten muille kuin järjestelyyn osallistuville osapuolille. Nämä oikeudelliset tai käytännön järjestelyt on asetettava tietoverkkoon saataville vähintään kaksi kuukautta ennen niiden voimaantuloa. Yrityksen on tarkasteltava tällaisten oikeudellisten tai käytännön järjestelyjen vaikutuksia tietojen saatavuuteen säännöllisesti ja joka tapauksessa joka kolmas vuosi. Tällaisten järjestelyjen lopullisten ehtojen on oltava julkisia ja yrityksen on asetettava ne julkisesti saataville tietoverkossa.

Laki julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä

- **1 § Soveltamisala**

- Tätä lakia sovelletaan tutkimusaineistoon, joka on julkisesti rahoitettua ja jonka tutkijat, tutkimusta harjoittavat organisaatiot tai tutkimusta rahoittavat organisaatiot ovat asettaneet julkisesti saataville tietovaraston kautta.
- Tätä lakia ei sovelleta asiakirjoihin, joihin kohdistuu kolmansien osapuolten teollis- tai tekijänoikeuksia tai jotka ovat muiden kulttuurilaitosten kuin kirjastojen, korkeakoulujen kirjastot mukaan lukien, museoiden tai arkistojen hallussa.
- Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 5 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin viranomaisen asiakirjoihin sovelletaan mitä mainitussa laissa ja julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (906/2019) säädetään, kuitenkin niin, että tutkimusaineiston maksuttomuuteen sovelletaan, mitä tämän lain 3 §:n 2 momentissa säädetään.

Laki julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä

▪ 2 § Määritelmät

- Tässä laissa tarkoitetaan:
 - 1) tutkimusaineistolla digitaalisessa muodossa olevia asiakirjoja, jotka eivät ole tieteellisiä julkaisuja mutta jotka on koottu tai tuotettu tieteellisten tutkimustoimien yhteydessä ja joita käytetään näyttönä tutkimusprosessissa tai joita pidetään tutkimusyhteisössä yleisesti tarpeellisina tutkimustulosten validoimiseksi;
 - 2) asiakirjalla kirjallisen ja kuvallisen esityksen lisäksi sellaista käyttönsä vuoksi yhteen kuuluviksi tarkoitettua merkeistä muodostuvaa tiettyä kohdetta tai asiaa koskevaa viestiä, joka on saatavissa selville vain automaattisen tietojenkäsittelyn tai äänen- ja kuvantoistolaitteiden taikka muiden apuvälineiden avulla;
 - 3) tutkimusaineiston julkaisijalla tutkijaa, tutkimusta harjoittavaa organisaatiota tai tutkimusta rahoittavaa organisaatiota, joka on asettanut tutkimusaineiston julkisesti saataville.

Tietosuojalainsäädäntö

- Tietosuojalaki (1050/2018)
- Henkilötietojen käsittelystä säädetään tietosuojalailla, joka täydentää EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (679/2016/EU)
- Direktiivissä tarkennetaan että:
 - sitä ei sovelleta asiakirjoihin, jotka eivät ole saatavilla tai joiden saatavuutta on rajoitettu asiakirjojen saatavuutta koskevien menettelysääntöjen perusteella henkilötietojen suojaamiseksi.
 - Mikäli asiakirja on kansallisen järjestelmän mukaan saatavilla, direktiiviä ei sovelleta osiin, jotka sisältävät henkilötietoja, joiden uudelleenkäyttö on ristiriidassa yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä annetun lain kanssa tai voi vahingoittaa yksityiselämän ja yksilön koskemattomuuden suojaa erityisesti henkilötietojen suojaa koskevan unionin oikeuden tai kansallisen lainsäädännön mukaan.
 - Direktiivi ei rajoita henkilötietojen suojelua koskevaa unionin oikeutta ja jäsenvaltioiden lainsäädäntöä, etenkin tietosuoja-asetusta ja henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2002/58/EY sekä kansallisen lainsäädännön vastaavia säännöksiä.
- Datat sisältämät henkilötiedot voivat siis olla este tiedon avaamiselle
 - Tietojen anonymisointi?

Tekijänoikeuslaki

- Tekijänoikeuslaki (404/1961)
- Tekijänoikeudet voivat rajoittaa tietojen avaamista ja julkaisemista
- Tekijänoikeus takaa teoksen tekijälle oikeuden päättää teoksestaan ja kieltää muita käyttämästä teosta luvatta
 - Ennen tietojen julkaisemista on siis varmistettava, että organisaatiolla on datan julkaisemiseen tarvittavat oikeudet

Laki paikkatietoinfrastruktuurista (INSPIRE)

- Lakia ei muutettu avoimen datan direktiivin implementoinnin yhteydessä
- Laissa on jo valmiiksi huomioitu vastaavat periaatteet mm.:
 - Saatavuusvaatimukset
 - Maksuttomuus
 - Sähköisen kaupankäynnin palvelut

HPP ASIANAJOTOIMISTO

KIITOS!

Kari-Matti Lehti

kari-matti.lehti@hpp.fi

Puh.050 560 6264